

NORGES HØYESTERETT

Den 16. mai 2019 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Falch og Bergh i

HR-2019-937-U, (sak nr. 19-062231SIV-HRET), sivil sak, anke over beslutning:

Erik Bryn Tvedt

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om å ikke dekke kostnader til oversettelse av dokumenter i en barnevernssak.
- (2) Borgarting lagmannsrett avsa dom 13. mars 2019 i sak 18-033144ASD-BORG/03 mellom mor, A, og far, B, på den ene siden og X kommune på den andre siden. B og A har krav på fri sakførsel, jf. retts hjelploven § 16 første ledd annet alternativ. Advokat Erik Bryn Tvedt var oppnevnt som deres prosessfullmektig for tingretten og lagmannsretten.
- (3) Etter at saken var ferdigbehandlet i lagmannsretten sendte advokat Tvedt inn salæroppgave. Salæroppgaven inneholdt krav om dekning av kostnader til oversettelse av sakkyndig rapport, rapport fra barnets talsperson, samvær rapport og brev fra norsk til portugisisk. Kostnadene beløp seg til 21 840 kroner.
- (4) I brev 26. mars 2019 godkjente ikke Borgarting lagmannsrett kostnadene til oversettelsene som nødvendige kostnader. Lagmannsretten viste til at det ut over dekning av kostnader til oversettelse av avgjørelsen som avslutter saken, ikke er hjemmel for dekning av kostnader til oversettelser av dokumenter fra norsk til et annet språk, jf. tvistelovforskriften § 14.
- (5) *Advokat Erik Bryn Tvedt* har anket lagmannsrettens avgjørelse. Det er i korte trekk anført:
- (6) Partene må ha krav på å forstå innholdet av de bevis som føres, jf. kravet på rettførdig rettergang etter tvisteloven § 1-1 og EMK art. 6. Det er tale om en barnevernssak som har stor velferdsmessig betydning for partene, og det er kun de mest sentrale dokumentene som er oversatt. Kostnadene til oversettelse må derfor kunne kreves dekket.
- (7) Det er lagt ned slik påstand:

«1. **Kostnader til oversettelse av sakkyndig rapport, rapport fra barnets talsperson, og brev med samlet beløp på 21 840 kroner godkjennes som nødvendige sakskostnader.**

2. **Kostnader ved denne anke dekkes med 4000 kroner.»**

(8) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse reguleres av tvisteloven § 30-3, jf. § 29-3 tredje ledd, jf. Rt-2011-1697 avsnitt 8 med videre henvisninger. Utvalget kan bare prøve om retten har bygd på en «uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelse» og om avgjørelsen er «åpenbart uforsvarlig eller urimelig», jf. tvisteloven § 29-3 tredje ledd. I HR-2011-2117-U med videre henvisninger, er det lagt til grunn at uttrykket «hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelse» ikke bare omfatter avgjørelsens art, men også innholdet av avgjørelsen. Dette innebærer at ankeinstansen ved anke over beslutningens innhold kan prøve underinstansens generelle lovforståelse.

(9) Tvistelovforskriften § 14 lyder:

«Utgifter til oversettelse av prosesskriv, bilag eller skriftlig bevis som er påløpt etter bestemmelsene i domstoloven § 136, dekkes av det offentlige etter reglene i § 13 første og annet ledd.

Dekkes utgiftene til tolk av det offentlige fordi en eller flere av partene ikke kan norsk, bærer det offentlige også utgiftene med å få avgjørelsen som avslutter saken oversatt.»

(10) Som det fremgår av bestemmelsens første ledd, er det utgifter til oversettelser «etter bestemmelsene i domstoloven § 136» som dekkes av det offentlige. I domstoloven § 136 første ledd heter det at:

«Processkrifter maa være skrevet paa norsk eller ledsaget av oversættelse. Av bilag og skriftlig bevis, som følger med og er avfattet i et fremmed sprog, vedlægges likeledes en oversættelse. Fra disse forskrifter kan retten helt eller delvis gjøre undtagelse, naar alle vedkommende forstaar det fremmede sprog.»

(11) Domstoloven § 136 gjelder etter sin ordlyd oversettelser fra utenlandsk til norsk, av hensyn til retten og norske aktører. Tvistelovforskriften § 14 omfatter derfor i utgangspunktet ikke oversettelser av prosesskriv mv. fra norsk til partens språk, bortsett fra oversettelse av den avsluttende rettsavgjørelsen, jf. forskriften § 14 annet ledd. Dette er i tråd med lagmannsrettens generelle lovforståelse.

(12) Det er her tale om en barnevernssak som behandles etter reglene i tvisteloven kapittel 36. Partene har ikke fri rådighet over saken, jf. tvisteloven § 11-4, og retten har blant annet plikt til å sørge for at bevisføringen gir et forsvarlig avgjørelsesgrunnlag, jf. tvisteloven § 21-3 annet ledd første punktum. I alle fall i slike saker kan det for å oppfylle tvisteloven § 1-1 og kravene til en rettferdig rettergang etter Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 1 være nødvendig at det offentlige dekker kostnadene til å oversette saksdokumentene i større grad enn det som er forutsatt etter tvistelovforskriften § 14 andre ledd.

(13) EMK artikkel 6 nr. 1, som gjelder for alle saker, har ikke spesifikke bestemmelser om oversettelse slik som EMK artikkel 6 nr. 3 bokstavene a og e oppstiller for straffesakene. Kravet til en rettferdig rettergang, herunder kravet om kontradiksjon og prosessuell

likestilling – "equality of arms" – kan likevel være krenket også i sivile saker hvis sentrale dokumenter i saken ikke blir oversatt. Ankeutvalget viser til Den europeiske menneskerettsdomstolens (EMD) avgjørelse 21. september 2006 i saken Moser mot Østerrike avsnittene 81-88, hvor prinsippet om "equality of arms" var krenket når domstolen i en sak om omsorgsovertagelse hadde lagt vekt på en rapport som mor ikke hadde hatt adgang til og anledning til å kommentere. Ankeutvalget peker på at for å kunne sette seg inn i og kommentere en rapport, må den gjøres tilgjengelig for parten på et språk parten forstår. Saksdokumentene må derfor oversettes i den grad det er nødvendig for at parten skal forstå saken og kunne ivareta sine interesser, og for at retten skal få et «forsvarlig» avgjørelsesgrunnlag, jf. tvisteloven §§ 21-3 og 1-1.

- (14) Hvilke dokumenter som parten har krav på å få oversatt, og hvorvidt parten har krav på skriftlig eller muntlig oversettelse, må bero på en konkret vurdering. Slik er det også i straffesaker, se HR-2001-23 og Kjølbro, Den Europæiske menneskerettighedskonvention for praktikere, 4. utgave 2017 side 708.
- (15) Ankeutvalget nevner at EMK ikke oppstiller en ubetinget rett til fri rettshjelp i barnevernssaker. Det er ikke grunn til å gå nærmere inn på spørsmålet om i hvilken grad EMK krever at staten dekker kostnadene til oversettelse, ettersom det uansett følger av tvisteloven § 36-8 at staten «skal bære alle kostnadene ved saken når ikke annet følger av særskilt lovbestemmelse». I den grad oversettelse er nødvendig for å sikre en rettferdig rettergang og for å oppfylle kravene oppstilt i tvisteloven, må staten dekke kostnadene til oversettelsen.
- (16) Ankeutvalget viser videre til Rt-2009-334 avsnitt 27 hvor ankeutvalget nettopp forutsatte at det kunne være plikt til å bekoste oversettelse av saksdokumenter i barnevernssaker og at kostnadene i så fall måtte dekkes av det offentlige:

«Partene i barnevernssaker mangler fri rådighet over saken, og retten har blant annet plikt til å sørge for at bevisføringen gir et forsvarlig faktisk avgjørelsesgrunnlag, jf. tvisteloven § 21-3 andre ledd første punktum. Når foreldrene ikke hadde fått gjort seg kjent med innholdet i den sakkyndige erklæringen, og dermed heller ikke hadde hatt anledning til å drøfte innholdet med sin advokat, og dessuten ikke hadde mulighet til å være til stede under hovedforhandlingen i tingretten, kunne dette lett medføre at avgjørelsesgrunnlaget ikke ble forsvarlig, slik også lagmannsretten understreker. Når foreldrene heller ikke hadde fått oversatt tingrettens dom, ville det også kunne være vanskelig for deres advokat å angripe realiteten i dommen, noe anken også bærer preg av. I en slik situasjon burde lagmannsretten – før den behandlet spørsmålet om å fremme anken – ha tatt initiativ til at de nødvendige dokumenter ble oversatt, særlig hele eller deler av den sakkyndige erklæringen og tingrettens dom. Aktuelle lovhjemler for at utgifter til oversettelse dekkes av det offentlige, er tvisteloven § 36-8 om at staten «bærer alle kostnadene ved saken når ikke annet følger av særskilt lovbestemmelse», og reglene om fri sakførsel i rettshjelploven § 22. Også tvistelovforskriften § 14 vil etter omstendighetene kunne anvendes».

- (17) Også rettshjelploven § 22 trekkes her frem som en mulig hjemmel for kostnadsdekning. Bestemmelsen fastsetter at «[f]ri sakførsel omfatter hel eller delvis dekning av salær til prosessfullmektig. Dessuten dekkes gebyr og sideutgifter ved saken etter bestemmelsene om fritak for rettsgebyr i kapittel IV.». Om sideutgifter heter det i Rundskriv fra Statens sivilrettsforvaltning, SRF-2017-1, pkt 7.2.2 at «[e]n bevilling til fri sakførsel omfatter behandlingsgebyr etter rettsgebyrloven. ... For øvrig omfattes bl.a. ... utlegg til tolk, nødvendig oversetting til og fra fremmede språk ...».

- (18) Ankeutvalget har på denne bakgrunn kommet til at lagmannsrettens beslutning må oppheves, slik at lagmannsretten kan gjøre en ny vurdering av om oversettelse av de aktuelle dokumentene var nødvendig for å kunne gjennomføre en forsvarlig rettergang, slik dette er beskrevet over. I så fall må staten dekke kostnadene.
- (19) Advokat Tvedt har nedlagt påstand om å tilkjennes sakskostnader for Høyesterett. Kravet er på 4 000 kroner. Ankeutvalget har kommet til at kravet bør tas til følge, jf. rettshjelploven § 27 siste ledd, jf. forvaltningsloven § 36 første ledd.

S L U T N I N G

1. Lagmannsrettens beslutning om å ikke godkjenne dekning av kostnader til oversettelse av sakkyndig rapport, rapport fra barnets talsperson, samværsrapport og brev oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler staten v/Borgarting lagmannsrett til advokat Erik Bryn Tvedt 4 000 – firetusen – kroner innen to uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Ingvald Falch
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)